GEHEIM

VERSLAG van de Vergadering van de Raad van Diensthoofden gehouden op de 20ste Augustus 1952 onder Voorzitterschap van Zijne Excellentie de Gouverneur van Nieuw-Guinea.-

EXPEDITIE 17 Sept. 52. Kab. Leg. 2971 54

AFD. ONGEMERKT GEBLEVEN
No. ingekt. 20/9 h/die vdp

Aanwezigen :

N. Makkes	: Directeur, Hoofd van de Dienst voor Binnenlands Bestuur en Justitie;
J.G. Rozenboom	: Directeur, Hoofd van de Dienst voor Financiën;
Ir. P.C. Arends	: Directeur, Hoofd van de Dienst voor Economische en Technische Aangelegenheden;
Mr. M. van Dijk	: Officier van Justitie bij de Raad van Justitie;
Ir. A.F. Wehlburg	: Directeur Opbouwwerken Nieuw-Guinea;
Res.Maj.J.C.Kielstra	: Hoofd Sectie II Landmacht Nieuw-Guinea, bij afwezigheid van de Commandant Landmacht Nieuw-Guinea;
L. de Jongh	: Hoofd van de Afdeling Culturele Aangelegenheden van de Dienst voor Gezondheidszorg, Sociale en Culturele Aangelegenheden;
Mr. R.E. Filet	: Hoofd van de Afdeling Sociale Aangelegenheden van de Dienst voor Gezondheidszorg, Sociale en Culturele Aangelegenheden;
Dr. J.C.Noorlander	: Waarnemend Gouvernementssecretaris;
L.G. Boldingh	: Hoofdambtenaar ter beschikking van de Gouverneur;

WEGENS UITSTEDIGHEID VERHINDERD :

Kapitein-ter-zee S. den Boeft	: Commandant Marine Nieuw-Guinea;
Dr. H.J.T. Bijlmer	: Hoofd van de Afdeling Gezondheidszorg van de Dienst voor Gezondheidszorg, Sociale en Culturele Aangelegenheden.

Om 9 uur 10 opent de Voorzitter met een woord van welkom de vergadering en gaat over tot behandeling van de Agenda.

~~1. VERSLAG VAN DE VERGADERING VAN DE RAAD VAN DIENSTHOOFDEN GEHOUDEN OP 5 AUGUSTUS 1952.~~

De volgende veranderingen worden in het verslag aangebracht :

a) Op voorstel van de Voorzitter worden op blz. 1 punt 2 regel 3 achter "nog niet bekend of" ingelast de woorden ",en zo ja, in welke vorm en tot welke bedragen".

b) Op verzoek van DIR D.E.T.A. wordt de op blz. 6 regel 32 beginnende alinea veranderd tot: "Door D.E.T.A. wordt erop gewezen, dat naast deze prijscontrôle ook nog contrôle gehouden dient te worden op de bij de verkoop van goederen gebruikte maten en gewichten".

c)....

OPGEBORGEN IN DOSSIER G 3919

Kenmerk: GNG Raad van Diensthoofden.
© NL, archief Minkol., codetel. 19539805
http://resources.huygens.knaw.nl/indonesischebetrekkingen1945-1969/Nederlands-indonesischeBetrekkingen1950-1963/Document/18435

4. SPELLING VAN HET MALEIS.

Door de Voorzitter wordt als inleiding een korte recapitulatie van onderhavige kwestie gegeven.
Kort voor de souvereiniteitsoverdracht werd in Indonesië op grond van politieke overwegingen in het Maleis de spelling van de oe-klank officieel van "oe" in "u" gewijzigd.
Aangezien bedoelde politieke overwegingen voor Nieuw-Guinea niet golden, bestond geen aanleiding om deze wijziging na de souvereiniteitsoverdracht te handhaven en werd teruggekeerd naar de vroegere schrijfwijze.
Een verzoek van de Minister voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen om inlichtingen terzake werd dan ook in deze zin beantwoord.
Van onderwijszijde is echter op practische gronden tegen de beslissing inzake de terugkeer naar de oude spelling geopponeerd.
Naar aanleiding hiervan verzoekt hij de vergadering zich over deze kwestie uit te spreken.
H.S.A. meent desgevraagd, dat uit practische overwegingen weer naar de Indonesische spelling overgegaan moet worden.
Plaatsvervanger C.L.N.G. spreekt zich uit voor behoud van de thans gebezigde spelling, dus met oe. Dit is zijns inziens toch een tijdelijke kwestie, aangezien het Nederlands, naar hij vernomen heeft, binnen afzienbare tijd de officiële voertaal zal worden en het Maleis als zodanig binnen een jaar of tien verdwenen zal zijn.
DIRFIN. acht het onafwendbaar, dat de Indonesische taal in het verkeer tussen Indonesië en Nieuw-Guinea de handelstaal wordt.
Het contact tussen de verschillende eilanden eist tenslotte een algemeen gebruikte, locale taal, waar de "bahasa" volgens spreker het meest voor in aanmerking komt. Verder wijst hij er op, dat niet alleen de schoolboekwerken, maar ook de meer algemene culturele boekwerken in de officiële Indonesische spelling zullen verschijnen. In het kader van de Culturele samenwerking Nederland - Indonesië worden momenteel boekjes samengesteld, die ook hun waarde zullen hebben voor Nieuw-Guinea. Ook dit is een overweging om aan te passen bij de u-spelling van het Indonesisch.
DIR.D.E.T.A. en DIR.D.B.B.J. menen, dat op grond van practische overwegingen overgaan naar de u-spelling aan te bevelen is.
Door DIR.D.O.N.G. wordt gewezen op het door Dr. Cowan gebruikte taalkundige argument, n.l. dat de Papoea-talen tot een heel ander taalgebied behoren dan de Indonesische taal.
Verder waarschuwt hij voor de propagandistische waarde van een eventuele aanpassing aan de Indonesische spelling van de oe-klank en vreest voorts verwarring bij de spelling van de in de Nederlandse taal opgenomen Maleise woorden.
Op grond van het bovenstaande pleit schrijver voor handhaving van de momenteel bestaande spelling.
H.C.A. tekent vervolgens de historische ontwikkelingsgang met betrekking tot de spelling van de oe-klank. Oorspronkelijk werd bij het schrijven van het Maleis het Arabische schrift gebruikt, waarin de oe-klank door de w a u wordt weergegeven.
Toen men overging naar het Latijnse schrift werd in eerste instantie de oe-klank door de u-spelling weergegeven. Pas later - in 1926 - is de oe-spelling daarvoor in de plaats gekomen, hetgeen door de wetenschappelijke wereld betreurd werd.
Bij de opening van de li teraire faculteit te Batavia in 1940, is officieel voorgesteld de u-spelling weer in te voeren en het is sprekers mening, dat indien de oorlog er niet tussen gekomen was, de u-spelling de officiële spelling zou zijn geworden. Pas na de oorlog is de spellingskwestie in het politieke vlak gekomen.
Spreker wil zich echter niet door politieke overwegingen laten leiden en spreekt zich op grond van zakelijke argumenten uit voor verandering van de momenteel gebruikte spelling in die met u.
Tenslotte is de u-spelling de schrijfwijze van het land waar de bahasa Indonesia de officiële taal is. Waarom ten aanzien van de Indonesische taal een uitzondering maken, indien men met betrekking tot andere talen, bijvoorbeeld het Frans en het Zuid-Afrikaans,

zich...

zich wel richt naar de officiële, in het land zelf gebruikte, spelling.
Door de Voorzitter is reeds het door Afdeling Onderwijs naar voren gebrachte argument van de op de scholen te gebruiken Maleise literatuur gememoreerd.
De Voorzitter meent naar aanleiding van de woorden van H.C.A. te moeten opmerken, dat voor zover hem bekend, reeds vóór het door H.C.A. genoemde jaar 1926, volgens de spelling van Ophuyzen de oe-klank door de oe-spelling werd weergegeven.
Spreker erkent voorts het wetenschappelijke argument dat volgens de internationale phonetiek de oe-klank door de u-spelling weergegeven wordt, echter wordt in de bahasa Indonesia o.a. bij de "tj" en "dj" klanken geen consequente lijn gevolgd.
Spreker meent trouwens, dat de hier te lande gebruikte taal de Maleise taal is en niet het Indonesisch.
H.C.A. verklaart naar aanleiding hiervan, dat naar zijn mening de in Nieuw-Guinea gebruikte taal, zowel in woord als geschrift, Indonesisch is.
De O.v.J. deelt mede, dat bij hem de vraag rijst of het thans wel het juiste moment is om tot verandering van de spelling over te gaan.
Tenslotte wordt van Indonesische zijde nog steeds aanspraak gemaakt op de souvereiniteit over Nieuw-Guinea en op grond daarvan acht spreker het niet opportuun om momenteel tot een verandering over te gaan, waaruit Indonesië mogelijk politieke munt zou kunnen slaan.
Wnd.G.S. acht de zakelijke argumenten te zwaar om niet tot verandering der officiële spelling over te gaan, doch stelt voor, met verwijzing naar de argumenten van Dr. Cowan, voor woorden (plaatsnamen) van autochthone origine de oe-spelling te handhaven.
De heer Boldingh acht op practische overwegingen een overgang tot de u-spelling wenselijk, doch voelt wel het bezwaar met betrekking tot de plaatsnamen van Inheemse origine.
Spreker stelt voor een officiële lijst samen te stellen van de aardrijkskundige namen waarin de oe-spelling gehandhaafd dient te blijven.
De O.v.J. vraagt zich af, of er geen regeling te treffen is waarbij de leerboekjes in de oe-spelling gedrukt worden.
H.C.A. deelt mede, dat in verband met de benodigde aantallen boeken, die betrekkelijk gering zijn, de kosten per boek wel zeer hoog zullen komen te liggen. Voorts zullen van Zendings- en Missie wege toch boekwerken in de u-spelling gebruikt worden.
DIR.FIN. stelt voor, om onderhavige kwestie aan Nederland voor te leggen onder mededeling, dat op grond van zakelijke overwegingen een verandering van de spelling van de oe-klank van oe tot u wenselijk voorkomt, dat echter op grond van mogelijke politieke consequenties, die hier te lande niet in hun volle omvang beoordeeld kunnen worden, de beslissing aan Nederland gelaten wordt.
Verder is spreker geporteerd vóór de voorgestelde amendementen inzake de handhaving van de oe-spelling in Inheemse plaatsnamen en in woorden die in het Nederlands burgerrecht verkregen hebben.
Majoor Kielstra is tegen verandering in de spelling.
Voor verandering der spelling met de voorgestelde amendementen spreken zich voorts nog uit DIR.D.E.T.A., DIR.D.O.N.G., Wnd.G.S. en de heer Boldingh.
Op voorstel van de Voorzitter wordt besloten, dat een schrijven naar Nederland zal uitgaan, houdende de mededeling, dat op grond van klemmende practische overwegingen besloten is tot verandering van de spelling van de "oe"-klank van "oe" tot "u". Vanwege mogelijke politieke consequenties welke aan deze beslissing verbonden kunnen zijn en die hier te lande niet in hun volle omvang overzien kunnen worden, zal omtrent het tijdstip waarop deze beslissing zal worden uitgevoerd het oordeel van de Minister worden gevraagd.

Gewezen....

Gewezen zal worden op de financiële consequenties van het momenteel tegenhouden van bedoelde verandering, n.l. een tegemoetkoming aan de bestaande moeilijkheden ten aanzien van de gebruikte literatuur op de scholen.

5. AANWIJZING FEEST EN HERDENKINGSDAGEN.

A. Mohammedaanse feestdagen.

Na een korte inleiding legt de Voorzitter de aanwezigen de vraag voor of de Islamieten op bepaalde Islamitische feestdagen vrij van dienst moet worden gegeven zonder dat zulks wordt afgetrokken van het ontspanningsverlof, of dat bedoelde aftrek wel dient plaats te vinden.
Spreker voegt hieraan toe, dat de Residenten die rechtstreeks met de praktijk te maken hebben, geporteerd zijn voor een soepele toepassing, met andere woorden geen aftrek.
Wnd.G.S. wijst er op, dat indien onderhavige aftrek niet plaats vindt, de Islamieten bepaaldelijk een uitzonderingspositie bekleden.
Sprekers voorstel is om het oorspronkelijke principe - dus aftrek - te handhaven en de Residenten de bevoegdheid te geven voor bepaalde daarvoor in aanmerking komende onderafdelingen en districten van deze regel af te wijken.
Spreker wijst in dit verband op de consequenties van een afwijking van het oorspronkelijke principe n.l. dat door andere gezindten (zekerlijk van Katholieke zijde) ook verzocht zal worden om hun specifieke feestdagen als vrije dagen te erkennen.
DIR.FIN. stelt de vraag, of het voor de vervulling van zijn godsdienstplichten voor de Islamiet noodzakelijk is een dag vrijaf te hebben, zo ja, dan ziet spreker geen verschil met de aan de Katholieken geboden gelegenheid om hun godsdienstplichten te vervullen.
Na enige discussie gaat de vergadering accoord met het voorstel van de Voorzitter om het aantal voor vrije dag in aanmerking komende Islamitische feestdagen op 5 te stellen en aan de beoordeling van de Residenten over te laten op welke dagen zij (afhankelijk van de belangrijkheid dezer feestdagen in de desbetreffende districten) het geven van vrije dagen noodzakelijk achten.

B. Het opnemen van de 5de Mei als officiële erkende vrije dag en wel in overeenstemming met de in Nederland gevolgde praktijk van "Zaterdagse dienst".

DIR.FIN. is tegen het invoeren van de 5de Mei als officiële feestdag en is er in dit verband ook tegen dat de 15e Augustus een vrije dag is. Wel dient iedereen in staat gesteld te worden eventuele herdenkingen of plechtigheden bij te wonen.
H.S.A., Majoor Kielstra, DIR.D.O.N.G., O.v.J., Wnd.G.S. en de heer Boldingh spreken zich uit vóór de Nederlandse regeling.
DIR.D.E.T.A., DIR.D.B.B.J. en H.C.A. zijn tegen het invoeren van de 5de Mei als officiële vrije dag.
De Voorzitter deelt mede, dat onderhavige kwestie nader in beschouwing genomen zal worden.

6. ACQUISITIE IN NIEUW-GUINEA.

Het voorliggende ontwerp wordt met algemene stemmen aangenomen.

RONDVRAAG.

DIR.D.E.T.A. deelt mede, dat het verzoek binnengekomen is om ten behoeve van de schoolkinderen de 2 gouvernementsbussen, die tussen Hollandia en Hollandia-Haven lopen, in te setten.
Spreker deelt mede, dat dit practisch onmogelijk is en vraagt of hier mogelijk van particuliere zijde in voorzien kan worden.
DIR.FIN. vraagt zich af waarom van de zijde der onderwijs-instanties niet officieel een desbetreffend verzoek is voorgebracht. Het kan op school toch niet ongemerkt voorbijgegaan zijn, dat kinderen meerdere keren te laat op school aankomen.

Hem...